



VI UTDANNAR NOREG

2020–2023

DEL 1

Utgangspunktet vårt

Utdanningsforbundet organiserer medlemmer i heile utdanningsløpet – frå barnehage og skole til høgare utdanningsinstitusjonar. Vi har også medlemmer i støttesystemet og i utdanningsadministrasjonar over heile landet, og vi har dessutan med oss studentar og pensjonistar. Den breie organiseringa gir organisasjonen ei unik mogelegheit til felles innsats for å realisere samfunnsmandatet for utdanninga og arbeide for gode lønns- og arbeidsvilkår.

Grunnlaget for det arbeidet Utdanningsforbundet gjer, finn vi i formålsparagrafen:

- **§ 2.1** Utdanningsforbundet er ei partipolitisk uavhengig fagforeining for pedagogisk personale innanfor alle utdanningsnivå.
- **§ 2.2** Utdanningsforbundet skal vareta medlemmene sine interesser når det gjeld lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår, og når det gjeld profesjonsfaglege og utdanningspolitiske spørsmål.
- **§ 2.3** Utdanningsforbundet skal arbeide for at barn, unge og vaksne får eit kvalitativt godt og etisk forsvarleg opplæringstilbod, og for at utdanning skal ha ei sentral rolle i samfunnet.



DEL 2

Organisasjonen vår og utfordringane i samfunnet

Lærarane har alltid vore ei sentral yrkesgruppe i det norske samfunnslivet. Dei har spelt – og spelar framleis – ei aktiv rolle for å sikre og vidareutvikle velferdsstaten og fellesverdiane i samfunnet. Utdanningsforbundet skal også i framtida vere med på å byggje og påverke samfunnet. Framtida byggjer ein gjennom god utdanning.

Gjennom berekraftsmåla har verdssamfunnet peikt på sentrale utfordringar som må løysast dei næraste åra. Berekraftsmåla skildrar korleis det internasjonale samfunnet og nasjonane mellom anna skal utrydde fattigdom, kjempe mot ulikskap og stoppe klimaendringane og øydelegginga

av naturen. I dette arbeidet har fagrørsla ei avgjerande rolle. Berekraftsmåla slår fast at før 2030 skal alle elevar og studentar ha tileigna seg den kompetansen dei treng for å fremje berekraftig utvikling. Utdanning er derfor ein føresetnad for å kunne realisere alle berekraftsmåla.

Utdanningsforbundet skal ta del i kampen mot aukande forskjellar. Vi har, som del av fagrørsla, eit særleg ansvar for å ta del i samfunnsdebatten. Organisasjonsgraden i samfunnet går nedover, og fagrørsla må samarbeide om å få fleire til å organisere seg. Utan ei sterk fagrørslе forskyv ein maktbalansen i samfunnet, og



dei demokratiske institusjonane og prosessane blir svekte. Ei sterk fagrørsle er eit vern mot den utviklinga vi i dag ser i mange land, også i Noreg, der faglege rettar blir utfordra. Andre viktige utfordringar som vil setje dagsorden for Utdanningsforbundet sitt arbeid i den komande perioden, er globalisering, digitalisering, kommersialisering og migrasjon.

Lærarar og leiarar har eit stort ansvar, men får ikkje tilstrekkeleg tid og handlingsrom til å sikre

dette på best mogeleg måte. Gode lønns- og arbeidsvilkår er ein føresetnad for å rekruttere og halde på lærarar og leiarar i alle delar av utdanningssystemet. Lærarar er viktige for at barn og unge skal kunne utforme livsprosjekta sine. Dette blir vanskelegare i ei tid der mykje av styringa byggjer på eit instrumentalistisk syn på utdanning. Utdanningsforbundet må ta eit særleg ansvar for å sikre respekten for at lærarar skal ha handlingsrom og mogelegheit til å utøve skjønn.



DEL 3

Verdigrunnlaget vårt

Ei god, likeverdig og inkluderande utdanning for alle

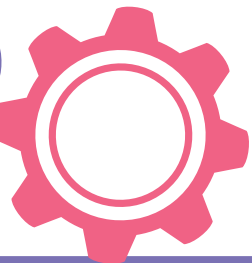
Utdanningsforbundet skal arbeide for at alle barn, unge og vaksne får oppfylt retten til ei god, likeverdig og inkluderande utdanning, basert på eit breitt og heilskapleg lærings-syn som inkluderer leik, omsorg, læring, utvikling og danning. Utdanning er eit viktig verkemiddel for utjamning, og alle må få tilgang til eit offentleg og gratis utdanningstilbod.

Utdanningsforbundet ønskjer eit samfunn prega av tillit, toleranse og respekt for ulikskap og mangfald. Vi vil kjempe aktivt mot

alle former for rasisme og diskriminering. Alle skal ha dei same mogelegheitene, utan omsyn til kjønn, alder, sosial og etnisk bakgrunn, bustad, funksjonsevne, religion og seksuell orientering.

Utdanningsforbundet skal ha eit særskilt blikk på rettane til samiske barn og unge. Samiske læreplanar, læreverk og andre pedagogiske verktøy for barnehage og skole må utviklast parallelt med dei norsk-språklege. For å oppnå likeverdig opplæring må rett til læremiddel og pedagogiske verktøy på samiske språk også vere forankra i lovverket, på same måte som samiske lære-planar. Det gir samiske barnehagar, skolar og lærarutdanningane betre moglegheiter til å sikre ei trygg framtid for dei samiske språka.

Utdanningsforbundet skal arbeide for å vareta andre nasjonale minoritetsspråk og kulturar i barnehage og skole, medrekna kvensk og finsk.



Utdanningsforbundet skal medverke til ei felles forståing av kva som ligg i lærarrolla. Vi skal fremje ein etisk forsvarleg praksis, slik dette kjem til uttrykk i *Lærarprofesjonen si etiske plattform*.

Ei sterk og solidarisk fagforeining som står for fagleg og profesjonell styrke

Utdanningsforbundet vil verne om og vidareutvikle dei faglege rettane. Vi forsvarar organisasjonsretten, forhandlingsretten og streikeretten. Ytringsfridom skal òg gjelde på arbeidsplassen, og Utdanningsforbundet vil gi medlemmene støtte til å ta opp mogelege brot på lover, forskrifter og avtalar.

Utdanningsforbundet skal vere eit talerøyr for lærarprofesjonen på alle nivå. Vi skal hjelpe medlemmene med å handtere dei utfordringane dei møter i yrka.

Utdanningsforbundet skal vere i dialog med norske myndigheiter om internasjonal utdannings- og fagforeiningspolitikk, og påverke deira arbeid. Utdanningsforbundet skal aktivt bruke medlemskapet i Education International (EI) til å påverke global utdanningspolitikk. Som medlem av EI er vi solidariske med fagforeiningskollegaer i andre land og bidrar til å styrkje den globale fagrørsla.

Gode lønns- og arbeidsvilkår

Utdanningsforbundet arbeider for at alle medlemmer skal ha gode lønns- og arbeidsvilkår og trygge tilsetjingsforhold. Vi baserer lønnspolitikken vår på sentrale og kollektive avtalar. Vi vil arbeide mot lokale pottforhandlingar og mot individuelle forhandlingar som er baserte på resultat og prestasjonar. Alle medlemmer skal ha kollektive, solidariske, føreseielege og trygge pensjonsordningar.

Utdanningsforbundet skal arbeide for at utdanninga rustar barn og unge til å møte klimautfordringane og finne løysingar på dei.

Utdanningsforbundet arbeider for likestilling og eit samfunn der alle har like vilkår.

Ein tydeleg samfunnsaktør

Utdanningsforbundet vil styrkje organisasjonane sin plass i samfunnet, både nasjonalt og internasjonalt. Ein godt fungerande velferdsstat er ein føresetnad for god og likeverdig utdanning.

Utdanningsforbundet tek avstand frå marknadsorienterte styringsideologiar. Vi vil arbeide for at det blir nytta demokratiske styringsystem utan preg av marknadsorientert målstyring. Vi skal vere ein pådrivar for rettferdig handel og motarbeide sosial dumping.

Ei berekraftig utvikling

Utdanningsforbundet skal arbeide for å realisere berekraftsmåla.

Omstilling til eit berekraftig samfunn krev store endringar. Vi skal, som ein del av det organiserte arbeidslivet og som ein sentral utdanningspolitisk aktør, bidra til ei rettferdig omstilling. Klima- og miljøspørsmål skal vere ein del av partssamarbeid og medråderett.

Miljø- og klimaendringar krev satsing på utdanning, og

Utdanningsforbundet skal arbeide for at utdanninga rustar barn og unge til å møte klimautfordringane og finne løysingar på dei.

Utdanningsforbundet meiner at ein arbeidsstyrke med høg fagleg kompetanse og kjensle av ansvar for miljøet er ein viktig føresetnad for at samfunnet skal kunne nå berekraftsmåla.

DEL 4

Politikken vår

4.1 God utdanning og ein sterk profesjon

Brei og heilskapleg tilnærming til utdanning

Lærarar utdannar og dannar nye generasjonar, og dei formar det framtidige samfunnet. Målet for lærargjerninga er å utdanne og utvikle heile og trygge menneske der alle har ein plass i fellesskapet. Dette krev at ein anerkjenner den eigenverdien barndoms- og ungdomstida har. Barnehagen, skolen og lærarutdanningane må stimulere til skaparkraft og glede.

Lærarutdanningane utdannar framtidige profesjonsutøvarar og må byggje verksemda si på verdi-grunnlaget i formålsparagrafane for barnehage og skole, og på *Lærarprofesjonen si etiske plattform*.

Utdanningsforbundet skal føre an i debatten om kva som er god utdanning. Vi skal løfte fram og forsvare det breie samfunnsmandatet og vise breidda, djupna og samanhengen i fag- og kunnskapsområde. Utdanning er lek, læring, utvikling, omsorg, trivsel og danning. Utdanningsforbundet skal arbeide for at leiken får ein større plass i skolen. Vi vil styrkje dei praktiske og estetiske faga og programfaga på dei yrkesfaglege utdanningsprogramma. Vi skal peike på samanhengen mellom rammevilkår og god utdanning av barn, unge og vaksne.

Målet for lærargjeringa er
å utdanne og utvikle heile og
trygge menneske der alle har ein
plass i fellesskapet.



Lærarane skal på fagleg grunnlag kunne velje arbeidsmåtar og vurderingsformer. Vurderingsarbeidet i barnehage og skole må vere i tråd med overordna formål og det profesjonelle skjønnnet til lærarane, og det må støtte opp under verdigrunnlaget i rammeplanen for barnehagen og den overordna delen av læreplanen. Dette må sikrast gjennom godt lokalt samarbeid i profesjonsfellesskapet.

Utdanningsforbundet skal arbeide for gode overgangar mellom dei ulike nivåa i utdanningssystemet. Overgangen mellom barnehage og skole er spesielt viktig. Utdanningsforbundet skal arbeide for at det beste frå både barnehage og skole blir vareteke.

Tydelege roller og sterke profesjonsfellesskap

Utdanningsforbundet skal arbeide for å byggje sterke profesjonsfellesskap der leiarar, lærarar og støttesystem saman tek ansvar for si eiga faglege utvikling og profesjonalisering. Leiarar og lærarar er del av det same profesjonsfellesskapet. Dei har den same kunnskapsbasen og eit felles oppdrag: å bidra til lek, læring, utvikling og danning for barn,

unge og vaksne. Rollene er likevel ulike, og leiarane har eit særleg ansvar i prosessar som bidrar til profesjonalisering og utvikling av den pedagogiske praksisen.

Utdanningsforbundet vil arbeide for at medlemmene får ein større arena for å drøfte faglege spørsmål og utvikle innhaldet i barnehage, skole og lærarutdanning. Utprøving av faglege nettverk er ein del av dette. Vi vil gjere profesjonen betre rusta til å ta del i profesjonsfaglege diskusjonar og utviklingsarbeid på arbeidsplassane, og til dialog med lokale og nasjonale utdanningsmyndigheiter.

Læreryrket handlar djupast sett om å myndiggjere barn, unge og vaksne. Lærarar må sjå det enkelte mennesket og leggje til rette for at kvar og ein kan finne sin plass i fellesskapet. Dette krev at lærarar og leiarar har eit profesjonelt handlingsrom. Alle lærarar og leiarar skal inngå i eit profesjonsfellesskap som byggjer på erfaring og eit forskingsbasert kunnskapsgrunnlag.

Lærarutdanningane er viktige institusjonar for forskning og utvikling av kunnskap om kva som er god utdanning, kva som er god læring,

og kva som skal til for å bli ein god lærar. Lærarutdanningane er derfor avgjerande for all anna utdanning.

Utdanningsforbundet meiner at lærarprofesjonen skal spele ei sentral rolle i å velje ut, evaluere og vidareutvikle læremiddel, læringsplattformer, skoleadministrative system og andre IT-system og pedagogiske program. Bruk av ny teknologi må skje på utdanninga sine premisser, og støtte opp under verdigrunnlaget og det overordna formålet for barnehage, skole og høgare utdanning. Drivkrafta for innføring av ny teknologi skal vere moglegheita for pedagogisk utvikling i tråd med det etiske og faglege skjønnet som gjeld for profesjonen, ikkje kommersielle interesser eller potensielle innsparingar.

Utdanningsforbundet må halde fast ved at samspelet mellom lærarar og barn, unge og vaksne skal vere grunnpilaren i utdanningssystemet. Ny teknologi må aldri legitimere ei svekking av måten barn, unge og vaksne blir møtte av lærarar på, men må tvert imot bidra til at lærarar får meir tid til å følge opp kvar enkelt. Lærarar, leiarar og støttesystem har ei spesielt viktig rolle i arbeidet med å sikre at dette

skjer. Det krev at dei får tilbod om relevant etter- og vidareutdanning som styrkjer den profesjonsfaglege digitale kompetansen. Dette føreset at også lærarutdannarar har slik kompetanse. Ein må vareta personvernet til kvar enkelt ved bruk av digitale læremiddel, verktøy og system.

For å sikre eit godt og likeverdig tilbod til alle elevar i skolefritidsordninga (SFO/AKS) må det innførast nasjonale krav til bemanning og til pedagogisk kompetanse i personalet. Innhaldet i tilbodet må byggje på og støtte opp under verdigrunnlaget til skolen, og det må vareta behovet barna har for fritid og lek.

God utdanning i barnehage, skole og på universitet og høgskole føreset god leiing i samsvar med samfunnsmandatet og *Lærarprofesjonen si etiske plattform*.

Leiarar må vere tett på lærarane og kjerneverksemda. Utdanningsforbundet meiner at leiarar skal ha lærarutdanning, lærarerfaring og god leiingsfagleg kompetanse. I tillegg må dei ha rammer som legg til rette for pedagogisk leiing, og rom for utøving av profesjonelt skjønn.

Både leiarar og lærarar har eit særskilt ansvar for å integrere og inkludere personar som er nye i Noreg, på alle nivå i utdannings-systemet. Alle som treng det, skal ha rett til særskild språkopplæring. Vi vil arbeide for at barn, unge og vaksne med minoritetsspråkleg bakgrunn skal få eit likeverdig opp-læringstilbod. Lærarprofesjonen må vere særleg merksam på utfordringane som er knytte til einslege mindreårige flyktningar.

Etisk forsvarleg praksis

Lærarprofesjonen si etiske plattform er eit uttrykk for dei grunnleg-gjande verdiane våre og det etiske ansvaret vi har overfor barn, unge og vaksne. Utdanningsforbundet ønskjer ein sterk og open profesjon som tek del i samfunnsdebatten og stiller tydelege krav til myn-digheitene når det er nødvendig. Lærarar har rett og plikt til å varsle når barn, unge og vaksne ikkje får oppfylt retten til eit godt leike- og læringsmiljø. Profesjonsetiske perspektiv må vere ein del av dei pedagogiske, didaktiske og faglege diskusjonane på arbeidsplassen. Slik rustar vi tillitsvalde og medlemmer i arbeidet for ein etisk forsvarleg praksis.

Utdanningsforbundet skal framleis ha profesjonsetikk som ein del av arbeidet med politikk- og profesjonsutvikling.

Eit lag rundt barn, unge og vaksne i utdanning

Barn, unge og vaksne i utdanning treng eit godt lag rundt seg – eit lag som saman varetar dei faglege, sosiale, fysiske og psykiske behova deira på ein god måte. Profesjonsfellesskapet, med lærarar, leiarar og støttesystem, utgjør dette laget.

Ein må styrkje det spesial-pedagogiske, helsefaglege og sosialpedagogiske tilbodet i barnehagen og skolen, og ein må sikre den barnehage- og skolefag-lege kompetansen på eigarnivå. Utdanningsforbundet skal arbeide for betre samordning og samar-beid, og for at også kompetanse frå andre yrkesgrupper blir brukt til å støtte utdanninga til barn, unge og vaksne. Utdanningsforbundet skal arbeide vidare for å styrkje rådgi-vingstenesta. Vaksne må ha rett til å få rådgiving på lik linje med barn og ungdom.

Ei sterkare, fagleg uavhengig og tilgjengeleg PP-teneste med gode ordningar for kompetanseutvikling er med på å styrkje opplæringa og det psykososiale miljøet i barnehagen og skolen.

Rammevilkåra til den faglege og administrative støttetjenesta, mellom anna krav til kompetanse og bemanning, må styrkjast gjennom presiseringar i lovverket og auka økonomiske ressursar. Dette vil betre føresetnadene for å tilpasse utdanninga til barn, unge og vaksne med særskilde behov. Utdanningsforbundet skal arbeide for at alle opplever å høyre til i eit trygt og godt psykososialt miljø.

Politiske mål om å redusere spesialundervising til fordel for ordinær tilpassa opplæring må ikkje svekkje rettane til barn, unge og

vaksne. Utdanningsforbundet meiner det trengst klarare kriterium for kva som utløyser rett til spesialundervising, og vi vil arbeide for at fleire lærarar i barnehage og skole skal ha spesialpedagogisk kompetanse. Differensiert opplæring og individuelle tilpassingar innanfor det ordinære tilbodet føreset økonomiske ressursar, høg relevant kompetanse og fleksibilitet.

God lærarutdanning

Å vere lærar inneber eit stort ansvar. Lærarutdanningane legg grunnlaget for, og vidareutviklar lærarane si utøving og forståing av profesjonen. Derfor er lærarutdanningane avgjerande for utviklinga av profesjonen. Som følge av dette er innhaldet i og organiseringa av lærarutdanningane ei viktig sak for Utdanningsforbundet.

Utdanningsforbundet skal arbeide for å reversere firarkravet i matematikk ved opptak til lærarutdanningane.

Utdanningsforbundet skal arbeide for å reversere firarkravet i matematikk ved opptak til lærarutdanningane og masterkravet ved opptak til PPU.

I framtida vil dei fleste lærarar ha mastergrad. Det skal vere tilbod om mastergrader innanfor alle fag- og kunnskapsområde. Lærarutdanningsprogram på bachelornivå må vere innretta slik at studentane kan gå vidare frå bachelorgrad til mastergrad og vidare kvalifisere seg for studium på doktorgradsnivå. Kvalitet i lærarutdanningane føreset nasjonale rammeplanar som bidrar til at alle lærarstudentar får grunnleggjande felles profesjonskompetanse gjennom utdanninga. Ei god lærarutdanning skal vere praksisnær og byggje på forskning og utviklingsarbeid innanfor alle fag- og kunnskapsområde. Pedagogikk og praksis må ha ein tydeleg plass, og danningperspektivet og profesjonsetikken må stå sentralt i utdanninga av ansvarlege og sjølvstendige lærarar. For å vidareutvikle praksisopplæringa til studentane og gjere ho til ein integrert del av lærarutdanninga må ein inngå forplikande avtalar og leggje til rette for samarbeid mellom praksislærarar og lærarutdannarar.

Studentane har rett til rettleia og vurdert praksis av kvalifiserte rettleiarar, både av lærarutdannarar frå praksis og lærarutdannarar frå studiestaden.

Studentane må tidleg i studiet få kunnskap om vitskapsteori og vitskapelege metodar, og om bruk av relevant forskings- og utviklingsarbeid. Dei må få ta del i kritisk refleksjon over praksis og kva for kvalitet og relevans for læringsarbeidet forskinga har. Dette krev at lærarutdannarane har rett og plikt til å arbeide med forskings- og utviklingsarbeid innanfor utdanningsfeltet, og at dei har rett til å kvalifisere seg til opprykk til høgare stillingar.

Partnerskapsavtalar som byggjer på eit likeverdig samarbeid mellom praksisfeltet og lærarutdanningane, er avgjerande for gode lærarutdanningar og for utviklinga av skolar og barnehagar. Det er viktig å setje av tid til å utvikle relasjonar, felles verdiar og gjensidig tillit mellom faglærarar, praksislærarar og lærarstudentar. For at partnerskapet skal bli vellukka, må det setjast av tid til samarbeid.

Ei god lærarutdanning føreset at vi har gode lærarutdannarar med solid fagleg, didaktisk og pedagogisk kompetanse, og god kunnskap om lærarprofesjonen sitt arbeid. For å sikre profesjonsperspektivet er det viktig at minst halvparten av lærarutdannarane har erfaring frå norsk barnehage eller skole. Vi forventar at lærarutdannarar skal hospitere jamleg i barnehage eller skole, og at det blir lagt til rette for at dei kan gjere det. Forskings- og utviklingsarbeidet som blir utført i lærarutdanningane, må vere relevant for lærarutdanningane og for praksisfeltet.

Utdanningsforbundet vil samarbeide med sentrale myndigheiter for å redusere fråfall i høgare utdanning.

Utdanningsforbundet vil arbeide for å sikre tilbod om lærarutdanning i heile landet, og for at fagtilbodet er breitt og held høg kvalitet. Desentraliserte utdanningstilbod med geografisk spreiding er nødvendig for å bygge kompetanse i regionane, auke rekrutteringa til yrket og hindre lærarmangel. Det er nødvendig å styrkje basisfinansieringa for å sikre kvaliteten i høgare utdanning og forskings- og utviklingsarbeid. Barnehagelærar-

utdanninga må flyttast til ein høgare finansieringskategori.

Rett til kvalifiserte lærarar

Alle barn, unge og vaksne skal ha rett til kvalifiserte lærarar, uavhengig av kvar dei bur, kva for morsmål dei har, eller kvar i utdanningsløpet dei er. Utdanningsforbundet krev at alle elevar får oppfylt retten til undervising med kvalifiserte lærarar i tråd med minstetimetallet i opplæringslova. Utdanningssektoren har store rekrutteringsutfordringar, og desse kan ein ikkje løyse gjennom snarvegane til lærarkompetanse. Prinsippet om likeverdig opplæring blir svekt dersom ikkje opplæringa blir gitt av kvalifiserte lærarar. Utdanningsforbundet vil arbeide for at bruken av ukvalifiserte og dispensasjonar frå utdanningskrava blir innskjerpa i lov- og regelverk. Det skal vere tydelege kompetansekrav på alle nivå i utdanninga. Endringar i kompetansekrava skal ikkje gjelde for lærarar som allereie har godkjend lærarutdanning. Derfor krev Utdanningsforbundet at kompetansekrava med tilbakeverkande kraft som blei innførte i 2015, blir reverserte.

Rekruttering av lærarar for barn med samisk som morsmål er viktig. Mangel på samiskspråklege lærarar trugar undervisingstilbodet, og det trugar også eksistensen til samiske språk.

Kompetanseutvikling gjennom heile yrkesløpet

Alle nyutdanna lærarar skal få rettleiing frå kvalifiserte rettleiarar. Nytilsette leiarar skal få tilbod om rettleiing frå erfarne leiarar. Ein må setje av tid til rettleiinga, både for dei som rettleiar, nyutdanna lærarar og nytilsette leiarar.

Utdanningsforbundet meiner at vidareutdanning i heile utdanningsløpet er eit viktig bidrag for å styrke profesjonen. Nasjonale myndigheiter skal leggje til rette for vidareutdanning som dekkjer alle fag- og kunnskapsområde, og som når alle profesjonsutøvarar.

Etterutdanning skal vere ein rett og ei plikt for alle. Slik utdanning skal gi nødvendig fagleg oppdatering, både for kvar enkelt lærar og for kollegiet. Lærarprofesjonen, både leiarar og lærarar, skal ha ei aktiv rolle i å definere behov og vurdere kva for kompetansetiltak ein skal gjennomføre i kommunar og fylkeskommunar. Skole- og barnehageeigarar må oppfylle ansvaret dei har for å kartleggje kompetansebehov og leggje til

Alle nyutdanna lærarar skal få rettleiing frå kvalifiserte rettleiarar, nytilsette leiarar skal få tilbod om rettleiing frå erfarne leiarar.

rette for at alle profesjonsutøvarar skal få nødvendig etter- og vidareutdanning. Dette inkluderer å sikre at lærarar med utdanning og yrkesbakgrunn frå andre land raskast mogeleg får nødvendig kompletterande utdanning for å bli godkjende som lærarar i Noreg.

Alle etter- og vidareutdannings-tilbod må vere utforma gjennom samarbeid mellom lærarutdanningsmiljøa, profesjonen, arbeidslivet og myndigheitene.

Utdanningsforbundet skal bidra til å styrkje den praksisnære forskinga. Nær samanheng mellom praksisfeltet og utdanningsforskinga er viktig for at ein skal oppleve forskinga som relevant. Det krev at

profesjonen blir involvert i forskings- og utviklingsarbeid. Gode mogelegheiter for forskings- og utviklingsarbeid kan vere med på å rekruttere fleire lærarutdannarar. Praksisnær forskning må få grunnfinansiering og ikkje vere avhengig av anbod eller konkurranse. Utdanningssystemet treng fleire lærarar med doktorgrad. Gjennom å vidareutvikle nettstaden Utdanningsforskning.no skal vi bidra til at lærararbeidet i større grad byggjer på profesjonelt skjønn, erfaring, fagkunnskap og forskning.



4.2 Styring, leiing og partssamarbeid

Prinsipp for styring av utdanningssektoren

Nasjonal og lokal styring av utdanning må ha som formål å fremje likeverdig opplæring innanfor det breie samfunnsmandatet. Styring og leiing skal støtte opp under det etiske og faglege handlingsrommet til profesjonen, og må byggje på den norske arbeidslivsmodellen.

Profesjonsfagleg innverknad skjer gjennom medraderetten, direkte medverknad, andre former for

formelt og uformelt parts-samarbeid og gjennom politisk påverknadsarbeid på alle nivå.

Offentleg utdanning treng solide, føreseielege rammevilkår gjennom nasjonal styring av finansieringa, tydelege krav i lov- og regelverket og klar fordeling av oppgåver og ansvar. Lovgivinga må støtte opp under hovudavtalane og tariff-avtalesystemet, mellom anna for å sikre medraderett og aktiv deltaking i utviklingsarbeid på arbeidsplassane. Det må alltid vere reell medraderett, uavhengig av korleis verksemda er organisert. Slik fremjar ein likeverdig utdan-

Alle barn, unge og vaksne skal ha rett
til kvalifiserte lærarar, uavhengig av
kvar dei bur, kva for morsmål dei har,
eller kvar i utdanningsløpet dei er.

ning på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Auka privatisering og kommersialisering gir mindre demokratisk styring og kontroll av utdanninga.

Nasjonal og lokal styring

Politiske ambisjonar på nasjonalt nivå må kunne la seg realisere på lokalt nivå. Derfor må vi heile tida vurdere balansen mellom det lokalpolitiske ansvaret og det profesjonelle ansvaret. Tillitsvalde skal bidra med profesjonsfagleg kompetanse i avgjerdsprosessar på alle nivå. Lokale myndigheiter grip i for stor grad inn i avgjerder som bør ligge i profesjonsfellesskapet. Derfor må nasjonale myndigheiter definere rammene for oppdraget. Oppdraget til barnehagen og skolen er mangfaldig, og for at ein skal kunne løyse det, må lærarane ha profesjonelt handlingsrom og høve til å utøve skjønn. Det nasjonale re-

gelverket må derfor leggje til rette for utøving av profesjonelt skjønn og profesjonsutvikling innanfrå.

Kommunane og fylkeskommunane må ha tilsette i administrasjonen med barnehage- og skolefagleg kompetanse, og dette må vere forankra i lovverket. Støttesystemet på statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå skal vere godt bemanna av høgt kvalifiserte profesjonsutøvarar. Tilsette i støttesystema må ha nok tid og ressursar til å kunne gi barn, unge og vaksne den hjelpa dei treng. Derfor er det også viktig å stille krav til kompetanse og bemanning for PP-tenesta. Utdanningsforbundet skal arbeide for at det vert stilt krav til antall elever per fagstilling i PP-tenesta. Den individuelle retten til spesialundervising må bli vidareført, og lov- og regelverket må bli innretta slik at det berre er

pedagogiske vurderingar som blir lagde til grunn for å sikre denne retten. Ei fagleg uavhengig PP-teneste er derfor nødvendig.

Normer for lærarressursar og ressursar til leing og støttesystem, og krav til fysiske rammevilkår, treng regulering på nasjonalt nivå. Dei lovfesta bemannings- og lærarnormene i barnehage og skole må styrkjast, og profesjonsfelleskapet må utnytte mogelegheitene som ligg i desse normene. Norm for bemanning i barnehagen må gjelde i heile opningstida og ved fråvær. Utdanningsforbundet skal arbeide for ei lovregulering som sikrar barna rett til å tilhøyre ei barnegruppe, og som forhindrar store barnegrupper. Vi skal arbeide for nasjonale føreseigner for kor mange elevar det kan vere per lærar i vidaregåande opplæring, og for at fylkeskommunen framleis skal ha ansvar for vidaregåande opplæring. Inntaksordningane må leggje til rette for likeverdige mogelegheiter for alle og fremje integrering og sosial utjamning. Inntaksordningar må i størst mogeleg grad gi alle elevar, ikkje berre dei med best karakterar, likeverdige mogelegheiter til å velje utdanningsprogram og skole ut frå evner og interesser.

Utdanningsforbundet vil arbeide mot innføringa av ei nasjonal, karakterbasert inntaksordning for vidaregåande opplæring. Staten skal framleis ha ansvar for dei samiske vidaregåande skolane.

Utdanningsforbundet skal arbeide for at sanksjonar blir brukte som verkemiddel når myndigheiter eller arbeidsgivarar ikkje følgjer lov og forskrift. Statlege tilsynsmyndigheiter skal ha ansvaret for å handheve sanksjonane.

Den norske arbeidslivsmodellen og påverknadskrafta til profesjonen

Utdanningsforbundet skal styrkje den norske arbeidslivsmodellen, som er basert på eit nært og tillitsfullt samarbeid mellom partane. Alle våre tillitsvalde er representantar for profesjonen, både i spørsmål av profesjonsfagleg karakter og i saker som gjeld arbeidsforholda til dei tilsette. Tillitsvalde treng tid til å utøve vervet sitt. Derfor er det viktig å styrkje føreseigner om tid og ressursar til tillitsvalde i hovudavtalane. Utdanningsforbundet skal arbeide for rett til avsett tid til tillitsvaldarbeid og full lønn ved skolering.

Vi må utnytte kompetansen i profesjonen betre, både ved utforming av styringssystem, vurdering av kva som er relevant styringsinformasjon, og ved fortolking av innsamla informasjon. Mål- og resultatstyring har over lang tid vore det gjeldande styringssystemet i skole og barnehage. Dette har bidratt til standardisering og konkurranse, noko som innsnevrar samfunnsmandatet og formålet med opplæringa. I staden for detaljstyring ovanfrå og krav om rapportering og dokumentasjon må det må bli teke i bruk styringssystem som er lagde til rette for fagleg og pedagogisk utvikling. Vurderingssystem må vere baserte på tillit og ha refleksjon, læring og utvikling som mål.

Eit godt system for vurdering og eit kvalitetsomgrep for barnehage og skole må omfatte heile breidda i samfunnsmandatet og læreplanverket, støtte opp under arbeidet til profesjonen og ha legitimitet hos leiarar og lærarar. Nasjonale prøver og testar gir avgrensa informasjon for styring og forskning. Derfor er det nok at eit representativt utval av elevane gjennomfører desse. Kartleggingsprøver skal berre brukast til å utvikle pedagogisk

praksis. Offentleggjing og rangering er eit hinder for god bruk av prøveresultat.

Styringsutfordringane i utdanningssektoren har parallellar i andre delar av offentleg sektor og arbeidsliv. Vi skal ta ansvar for å utvikle alternativ til dagens styringspraksis og samarbeide breitt for å få gjennomslag for løysingar som er gyldige også utanfor utdanningssektoren.

Utdanningsleiing og partssamarbeid

Leiarar står i eit spenningsfelt mellom nasjonal styring og lokalt handlingsrom. Leiarar står for den nødvendige balansen mellom tillit og kontroll, handlingsrom og styring. Leiarstemma er ein viktig del av stemma til profesjonen. Leiarar har eit særskilt ansvar for fagleg og pedagogisk utvikling, og dei må derfor kunne leie utan detaljstyring. Lokale myndigheiter og private eigarar må involvere leiarar og tillitsvalde i utviklingsprosessar som handlar om verksemda deira. God leiing krev at ein er til stades. Det skal derfor vere éin styrar i kvar barnehage og éin rektor ved kvar skole.

Ein bør vidareutvikle samarbeidet mellom leiarar og tillitsvalde, slik at partssamarbeidet blir ein fagleg ressurs. Utdanningsforbundet skal styrkje samarbeidet mellom partane, mellom anna gjennom fellesskolering, og vil arbeide for å få dette avtalefesta. Skoleringa av leiarar må utviklast vidare. Leiarar og tillitsvalde skal samarbeide om dei kollektive læringsprosessane i barnehagen og skolen. Leiarar må også gi rom for det profesjonelle handlingsrommet til lærarane. Styrarar, rektorar, leiarar i universitets- og høgskolesektoren og støttesystem må ha rammevilkår som gjer det mogeleg å utøve fagleg og pedagogisk leiding, og leiarar må bli møtte med forståing for det ansvaret dei har, og for kompleksiteten som ligg i leiaroppdraget. Dette krev auka leiingsressursar i barnehage og skole.

Privatisering og kommersialisering

Velferdstenester skal ikkje vere handelsvare, verken nasjonalt eller internasjonalt. Utdanningsforbundet meiner at auka kommersialisering i utdanningssektoren svekkjer prinsippet om likeverdig opplæring. Kommersielle aktørar og private interesser må ikkje få innverknad på utdanninga på folkevalde organ, lærarar, leiarar og andre profesjonsutøvarar sin kostnad. Utdanningsforbundet skal arbeide for å styrkje den offentlege styringa og kontrollen med utdanningssektoren, og for at alle offentlege midlar og all foreldrebetaling kjem barn, elevar og studentar til gode. Lovregulering og føreseieleg finansiering av utdanning må leggjast til rette for eit meir likeverdig tilbod. Kvalitetskrav skal gjelde alle, uavhengig av eigarskap.

Leiarar og lærarar må som borgarar kunne delta fritt i den offentlege debatten om utdanningspolitikk.

Kommunane og fylkeskommunane må kunne stille vilkår til verksemder som får offentlege tilskot, og dei må ha forkjøpsrett ved sal av private barnehagar og skolar. Kommunane og fylkeskommunane må få høve til å avvise etablering av nye, private skolar.

Ytringskultur og kritisk tenking

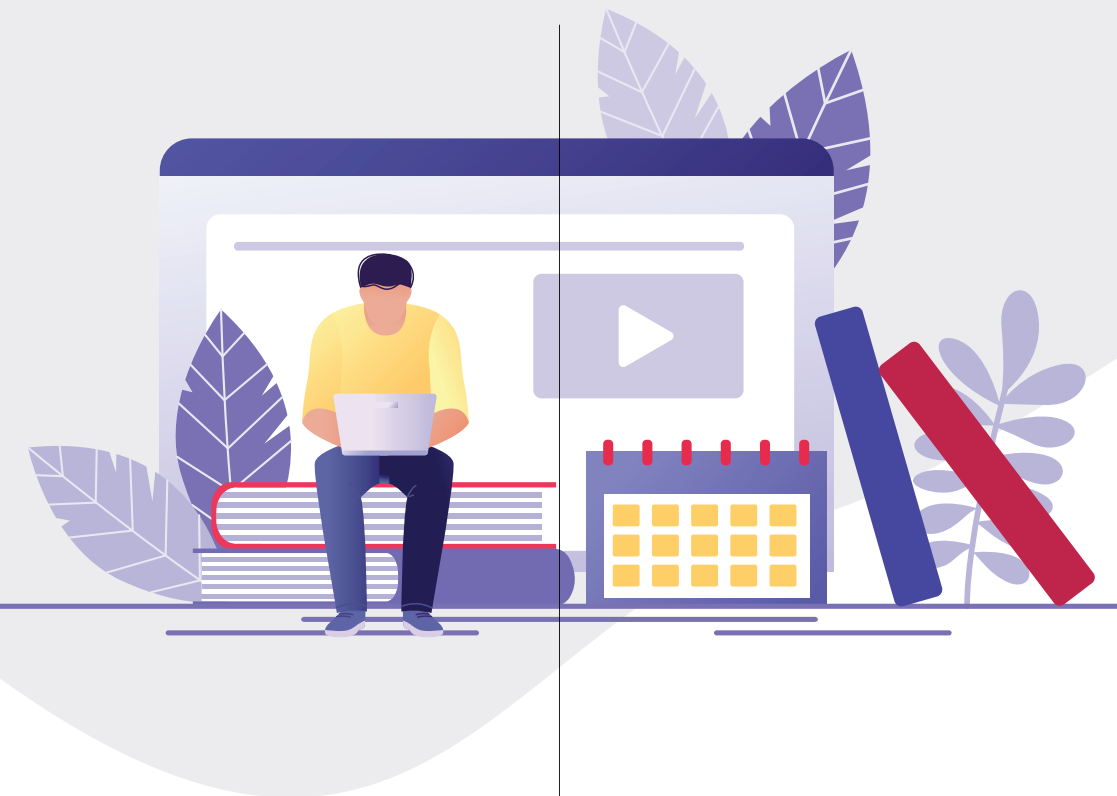
Leiarar og lærarar må som borgarar kunne delta fritt i den offentlege debatten om utdanningspolitikk og kunne ytre seg om samfunnslivet elles. God utdanning avheng av at styrarar, skoleleiarar, barnehagelærarar, lærarar og andre profesjonsutøvarar gir uttrykk for faglege vurderingar av både gjeldande og føreslått politikk.

I utdanningssystemet, frå barnehage til universitet og høgskole, blir ein viktig del av grunnlaget for

morgondagens demokrati skapt. Gjennom utdanning skal barneha-gebarn, elevar og studentar utvikle seg til å bli engasjerte, reflekterte, kreative og kritiske samfunnsborgarar og arbeidstakarar.

Lojaliteten til leiarar og lærarar ligg først og fremst hos barneha-gebarn, elevar og studentar. Vi må utvikle ein kultur for ytring på arbeidsplassen og ein kultur for å melde frå om og handsame avvik.

Varsling er ein viktig del av ytringsfridomen. Vi har rett og plikt til å varsle om kritikkverdige forhold og rammevilkår som skaper fagleg og etisk uforsvarlege tilstandar. Varslarar må få eit sterkare vern, mellom anna gjennom at det blir etablert eit nasjonalt varslingsombod.



4.3 Lønn, arbeidsvilkår og arbeidsmiljø

Berekraftig arbeidsliv

Samarbeidet mellom partane i arbeidslivet er fundamentet i den norske modellen og er avgjerande for eit godt og velfungerande arbeidsliv. Utdanningsforbundet vil arbeide for at partane saman skal skape eit arbeidsliv som bidrar til å oppnå berekraftsmåla.

Lønnsutvikling og lønnsnivå

God utdanning krev godt kvalifiserte lærarar, lærarutdannarar, leiarar og tilsette i det fagleg-administrative støttesystemet. Utdanningsforbundet meiner at lønn og arbeidsvilkår må støtte opp under ansvaret medlemmene våre har.

Å redusere lønnsforskjellane mellom tilsette med høgare utdanning i offentleg og privat sektor betyr å

Utdanningsforbundet meiner at sentral lønnsdanning skal vere berebjelken ved fastsetting av lønn for lærarprofesjonen.

verdsetje kompetanse i offentleg sektor og å arbeide for likelønn. Samfunnet er ikkje tent med dagens lønnsforskjellar mellom høgt utdanna i privat og offentleg sektor i høvesvis mannsdominerte og kvinneedominerte yrkesgrupper. Å redusere lønnsforskjellane er dessutan eit viktig tiltak for å sikre samfunnet eit godt utdanningstilbod. Lågare lønnsnivå gjer det mindre attraktivt å jobbe i offentleg sektor, og det kan føre til at det blir vanskelegare å rekruttere til utdanningssektoren. Dette vil kunne svekkje kvaliteten på velferdstenestene.

Lønnsnivået for lærarar i barnehage og skole er for lågt samanlikna med andre yrkesgrupper med tilsvarende utdanningsnivå. I barnehagen har lønnsutviklinga vore betre dei siste åra, men uttellinga for vidare- og etterutdanning må bli styrka. Lærarane i skole-

verket har gjennom mange år hatt svakare lønnsutvikling enn resten av samfunnet, og det har ført til eit lågt lønnsnivå. Ein må derfor stoppe mindrelønnsutviklinga og kompensere for denne.

For å rekruttere og halde på yrkesfaglærarar må skolane kunne konkurrere med lønnsnivået i private verksemdar. Yrkesfaglærarar må få lønsmessig uttelling for kompetanseutvikling, relevant fagbrev og for praktisk erfaring frå yrkesfaga dei underviser i. I tillegg må jobbtryggleiken bli betre. Dette kan ein få til gjennom meir langsiktig dimensjonering av opplæringstilbodet på yrkesfag.

Lønnsnivået for lektorar, førstestillingar og stipendiatar i universitets- og høgskolesektoren er lågt, og desse har hatt lågare lønnsutvikling enn gjennomsnittet i staten og i resten av samfunnet.

Lønnsauke må til for å rekruttere og halde på lærarutdannarar med solid kunnskap og erfaring frå lærarkvardagen.

Det er nødvendig med betre lønnsmessig utteljing for stillingar i det fagleg-administrative støttesystemet, der det ofte blir stilt krav om spisskompetanse og spesialistutdanning.

Leiarar i skole og barnehage har dei seinare åra fått meir ansvar, og rolla har blitt meir kompleks. Leiarlønn skal samsvare med leiaransvaret, kompetansen og storleiken på den verksemda ein leier. Leiarlønn skal vere høgare enn den lønna leiaren ville hatt krav på i ei fagstilling, og ho skal vere høgare enn lønna til dei ein er sett til å leie.

Sentral og lokal lønnsdanning

Utdanningsforbundet meiner at sentral lønnsdanning skal vere berebjelken ved fastsetting av lønn for lærarprofesjonen. Lokal lønnsdanning svekkjer betydninga av sentrale oppgjer, og ein må alltid ta samanhengen mellom desse med i vurderinga i bruk av ulike verkemiddel. Prosentvise generelle tillegg og sentrale lønnsjusteringar for stillingsgrupper med høgare utdanning er hovudprioriteten vår. Vi må ha eit lønnssystem som bygger på utdanning, kompetanse og ansvar. Alle medlemmene våre må få utteljing for formell kompetanse. Utdanningsforbundet skal jobbe for at barnehagelærarane får eit sentralt og føreseieleg garanti-lønnssystem som sikrar utteljing for vidareutdanning.

Utdanningsforbundet vil arbeide mot at det i sentrale oppgjør blir sett av midlar til lokale pottforhandlingar. Vi er imot forhandlingar om individuelle lønnstillegg som er baserte på resultat og prestasjonar. Vi skal vareta medlemmene sine lønnsinteresser lokalt, og vi skal fremje og støtte lønnskrav når medlemmer har gjennomført etter- og vidareutdanning, når det er vanskeleg å rekruttere og halde på tilsette, og når det er gjennomført endringar i arbeids- eller ansvarsområdet for stillingar. Utdanningsforbundet skal alltid prioritere at lønnstillegg er kollektive, og skal basere seg på objektive kriterium som blir oppfatta som rettferdige, føreseielege, legitime og mogelege å etterprøve. Kriteria for lønnstillegg skal bidra til å fremje fagleg og profesjonell utvikling. Tvistereglane i hovudtariffavtalane, spesielt dei som gjeld lokal lønn, må bli styrkt.

I dag er det mange barnehagebarn og elevar som ikkje får den opplæringa dei har krav på, fordi det manglar kvalifisert personale. Skal dette endrast, må ein rekruttere fleire til læraryrka. I tillegg må kvalifiserte lærarar og leiarar ønskje å bli verande i jobben. For å oppnå dette må lønns- og arbeidsvilkåra bli betre. Sikring av kvalifiserte lærarar til alle elevar kan ikkje bli løyst gjennom lokal lønnspolitikk. Det må stillast strengare krav til kommunar som ikkje klarer å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Lønn er viktig for å sikre rekruttering til yrket, men lønnsheving skal skje gjennom kollektive avtalar og omfatte alle.

Tariffavtalar ved alle skolar og barnehagar

Eit organisert og regulert arbeidsliv er kjernen i den norske arbeidslivsmodellen. Utdanningsforbundet arbeider for at alle medlemmer skal vere omfatta av ein tariffavtale. Tilsette i private barnehagar og skolar må ha ein lovfesta rett til lønns- og arbeidsvilkår som i tilsvarande offentlege barnehagar og skolar, og ha tariffavtalar som sikrar dette. Finansieringa av private barnehagar og skolar må sikre at slike vilkår kan bli oppfylte. Pensjonsordningar med likeverdige vilkår som i offentlig sektor skal inngå i tariffavtalane våre i privat sektor.

Arbeidstid

Utdanningsforbundet har som mål at sentrale, kollektive arbeidstidsavtalar i barnehage, skole og høgare utdanning blir betre. Medlemmene våre opplever eit aukande press med tanke på kor mange oppgåver dei må løyse i arbeidstida. Dei opplever at leiar- og lærarrolla er blitt meir kompleks. Meir tid til for- og etterarbeid, pedagogisk leing, forskning, utvikling og fagleg ajourføring gir betre utdanning for barnehagebarn, elevar og studen-

tar. Lærarane må få større påverknad på bruken og organiseringa av arbeidstida og det kollektive arbeidet. Arbeidstidsavtalane skal gi større handlingsrom for kvar enkelt lærar, og tid til samarbeid, erfarings- og kunnskapsdeling i heile profesjonsfellesskapet.

Arbeidstidsavtalar skal sikre vern mot for høg arbeidsbelastning, gi kvar enkelt profesjonelt handlingsrom, verke helsefremjande og bidra til eit inkluderande arbeidsliv.

Fordi krava til barnehagelærarar har auka, må dei få meir tid til for- og etterarbeid. Denne tida må kvar enkelt lærar få disponere. I tillegg må dei få tid til fagleg samarbeid med kollegaer. Tid til kompetanseheving må liggje innanfor ordinær arbeidstid.

Utdanningsforbundet arbeider for at lærarane i skolen skal få reduserte årsrammer for undervising, og for å forhindre auka binding av arbeidstida. Årsrammene generelt må ikkje føre til ein dårleg arbeidssituasjon, og lærarane må ha meir tid til for- og etterarbeid. Kjerneoppgåvene er å førebu og gjennomføre undervising og å utføre nødvendig etterarbeid.

Tilsette må vere beskytta mot vald og trugslar om vald og mobbing, både i arbeidssituasjonen og i digitale medium.

Tilstrekkeleg tid er ein føresetnad for å kunne utføre kjerneoppgåvene på ein god måte. Arbeidsåret til lærarane må basere seg på elevane sitt skoleår.

Kontaktlærarar har ei sentral rolle i skolen, og oppgåvene dei utfører, er viktige for at elevane skal kunne lykkast. Tidsressurs til kontaktlærarane må aukast, og dei må få redusert årsrammene sine for undervising. Ein må også sikre tidsressurs til sosiallærarar og sosialpedagogiske tenester.

Ein må sikre kvaliteten i vaksenopplæringa etter introduksjonslova og opplæringslova. Alle elevar i vaksenopplæringa må få rett til kontaktlærar og stadleg rådgivar-teneste. Dei må sikrast tidsressurs på linje med kontaktlærarar og rådgivarar i grunnskolen. Utdanningsforbundet skal arbeide for gode arbeidsvilkår for alle lærarane i vaksenopplæringa.

Alle vitskapelege tilsette ved universitet og høgskolar må sikrast til forsking, utviklingsarbeid og kompetanseheving.

Livsfasetilpassa arbeidsliv

Utdanningsforbundet vil arbeide for eit livsfasetilpassa arbeidsliv som sørgjer for balanse mellom yrkesliv, familieliv og fritid i dei ulike fasane i livet. Dette krev personalpolitikk som gir rom for tilpassingar for kvar enkelt arbeidstakar. Gode kollektive arbeidstidsavtalar vil vere eit viktig element i eit livsfasetilpassa arbeidsliv. Utdanningsforbundet meiner det er nødvendig med meir kunnskap om kva som er god livsfasepolitikk i utdanningssektoren.

Arbeidsmiljø

Utdanningsforbundet vil arbeide for eit helsefremjande arbeidsmiljø. Utdanningsforbundet meiner at det som kjenneteiknar eit helsefremjande arbeidsmiljø, er mogelegheita for fagleg autonomi, meistring, samarbeid og læring. Eit helsefremjande arbeidsmiljø har balanse mellom krav og forventingar på den eine sida og profesjonelt handlingsrom på den andre. Eit godt utdanningstilbod krev eit arbeidsmiljø som verkar positivt på helse og jobbengasjementet til lærarane.

Helsefremjande og førebyggjande arbeidsmiljø føreset at ein arbeider systematisk med helse, miljø og sikkerheit (HMS) på kvar enkelt

arbeidsplass. Dagens HMS-reglar og yrkesskadelovgivning er i for lita grad tilpassa offentleg sektor, der mange får langsiktige og stressrelaterte belastingsskader. Utdanningsforbundet vil arbeide for at lovverket skal gi sterkare forpliktingar og økonomiske insentiv for arbeidsgivarar til å ta hand om dei arbeidsmiljøutfordringane som pregar utdanningssektoren.

Intensjonsavtalen om eit meir inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) gjeld fram til 2022, og han gjeld for alle arbeidsplassar. Utdanningsforbundet vil arbeide for at arbeidsplassane skal ta avtalen aktivt i bruk, og for at dei tillitsvalde er kjende med og tek del i arbeidet på arbeidsplassnivå. IA-avtalen skal ha målretta innsats mot spesifikke sektorar og bransjar, og barnehagesektoren er vald ut til å vere ein av dei. Utdanningsforbundet vil gjennom partsamarbeidet vere med på å bidra til å finne tiltak som kan redusere høgt sjukefråvær og låg avgangsalder i barnehagane. Tiltak ein bør diskutere er organiseringa av arbeidet, seniortiltak, storleiken på barnegruppene, forsterka barnehagelærarnorm og auka bemanning.

Tilsette må vere beskytta mot vald og trugslar om vald og mobbing, både i arbeidssituasjonen og i digitale medium. Utdanningsforbundet vil intensivere arbeidet for at sentrale myndigheiter og arbeidsgivarar skal ta eit heilskapleg ansvar for å førebyggje, handtere og følgje opp denne typen hendingar.

Ein god ytringskultur der ein tek tak i problem på eit tidleg tidspunkt, er avgjerande for å motverke konflikthar og varslingsaker på arbeidsplassen. Arbeidsplassane må ha gode rutinar og kultur for å kunne seie ifrå om kritikkverdige forhold.

Utdanningsforbundet er opptekne av at arbeidsmiljøet til lærarane og læringsmiljøet til elevane heng saman. Derfor må vi klare å utvikle gode læringsmiljø for elevar, samtidig som vi tek vare på arbeidsmiljøet og rettstryggleiken til lærarane og leiarane. Lærarar må sikrast innsyn og kontradiksjon i klagesaker dei får retta mot seg. Dette føreset eit godt lov- og regelverk, og ein god praksis.

Lærarar, leiarar, barn, elevar og studentar må ha eit godt fysisk arbeidsmiljø. Mange har ikkje det i dag, og dette går ut over helse, trivsel og læringsutbytte. Derfor treng ein investeringar i barnehagar, klasserom, andre læringsarenaer og kontorarbeidsplassar.

Arbeidsmiljølova må sikre arbeidstakarane heile og faste stillingar. Det gir kvar enkelt tryggleik og ein meir føreseieleg kvardag. Mellombelse tilsetjingar svekkjer det organiserte arbeidslivet som heilskap og fører til stor usikkerheit for lønns- og arbeidsvilkår for kvar enkelt. Utdanningsforbundet ønskjer ei avvikling av bemanningsbyrå.

For å kunne følgje opp arbeidsmiljøarbeidet må medlemmene vere godt informerte, og dei tillitsvalde og verneomboda må vere godt skolerte. Utdanningsforbundet må ha gode rutinar for oppfølging av saker som handlar om arbeidsmiljøet til medlemmer og tillitsvalde.

Politikken og aktivitetane til organisasjonen skal basere seg på interessene og engasjementet til medlemmene.

Pensjon

Pensjonsordningane må sikre det økonomiske grunnlaget for ein trygg og verdig alderdom for alle. Tenestepensjonsordningane må vere kollektive, solidariske, trygge, føreseielege og kjønnsnøytrale, og dei må vare livet ut. Der tenestepensjonsordninga og AFP ikkje er lovfesta, skal ordninga vere ein del av tariffavtalen.

Helsefremjande arbeidsmiljø og seniorpolitiske tiltak er viktige for at fleire skal kunne ha reell mogelegheit til å jobbe lenger. Samtidig er det viktig at Utdanningsforbundet arbeider for ei reell mogelegheit for tidlegpensjon for alle som treng det. Det må etablerast gode utførepensjonsordningar i alle tariffområde.

Utdanningsforbundet vil arbeide for at løpande pensjonar ikkje blir underregulerte, og at arbeidstakarorganisasjonane får forhandlingsrett i trygdeoppgjeret.

Som følgje av at Stortinget innførte pensjonsreforma, med omlegging av folketrygda og levealdersjustering, må alle stå lenger i jobb for å få same pensjonsnivå som tidlegare. Partane i arbeidslivet blei i 2018 einige om ein ny offentlig tenestepensjon som er tilpassa folketrygda. Utdanningsforbundet skal arbeide for å avgrense effekten av levealdersjusteringa, og ei evaluering av denne. Levealdersjusteringa av pensjonane har svært uheldige konsekvensar for mange arbeidstakarar, mellom anna svært mange av medlemmene i Utdanningsforbundet. Utdanningsforbundet vil arbeide for endringar som fjernar levealdersjusteringa i folketrygda.



4.4 Organisasjonen i utvikling

Solidaritet, makt og påverknad

Den grunnleggjande ideen til fagrørsla er at vi representerer eit solidarisk fellesskap som gir makt til å vareta medlemmene sine interesser som arbeidstakarar og profesjonsutøvarar, både kollektivt og individuelt. Ein føresetnad for denne styrken er engasjerte og mobiliserte medlemmer og til-

litsvalde som deltek aktivt i ulike forum, bidrar til diskusjonar og utviklar Utdanningsforbundet sin politikk og posisjon. Politikken og aktivitetane til organisasjonen skal basere seg på interessene og engasjementet til medlemmene.

For å oppretthalde og utvikle slagkrafta til Utdanningsforbundet vil vi arbeide for å styrke fagforeiningsmedvitet og for kontinuerleg medlemsvekst. Vi vil særleg leggje vekt på studentar,

unge, nytilsette på område der Utdanningsforbundet har stor konkurranse om medlemmer. Utdanningsforbundet skal vere det opplagde fagforeiningsalternativet for lærarar i heile utdanningsløpet. Dette oppnår vi gjennom arbeidet vårt for å verve og halde på medlemmer, ikkje minst i samarbeidet med Pedagogstudentane.

Det å ha ein tillitsvald som er til stades og ein aktiv klubb på arbeidsplassen, har stor verdi for medlemmene. Utdanningsforbundet vil arbeide vidare for å rekruttere tillitsvalde på alle arbeidsplassar der det finst medlemmer, og vi vil bidra til å styrkje klubben som ein arena for å diskutere saker som er viktige for medlemmene.

Utdanningsforbundet må arbeide for at organisasjonen på alle nivå speglar det kulturelle mangfaldet i medlemsmassen. Vi må jobbe målretta for å rekruttere medlemmer og tillitsvalde med ulik bakgrunn. På den måten styrkjer vi organisasjonen og befestar Utdanningsforbundet sin posisjon som det naturlege valet for alle lærarar som vil fagorganisere seg. Lærarar som kjem til Noreg frå

andre land, skal raskt bli inviterte og inkluderte i organisasjonsfellesskapet vårt.

Utdanningsforbundet vil styrkje samarbeidet innan hovudorganisasjonen Unio for å auke kunnskapen om kva for rolle og betyding fagforeiningane har i samfunnet, stå saman om berekraftsmåla og for å sikre posisjonen og gjennomslagskrafta forbundet har i utdannings-, arbeidslivs- og samfunnspolitikken. Vi vil halde fram med å byggje sterke alliansar og nettverk for å styrkje fagrørsla, både nasjonalt og internasjonalt.

Ei brei organisering av medlemmer

Utdanningsforbundet famnar breitt og har som ambisjon å halde på denne breidda. Organiseringa og politikken vår må ta på alvor at medlemmene representerer ulike arbeidsfelt med ulike utfordringar. Utdanningsforbundet skal ta vare på og synleggjere mangfaldet hos medlemmene, både når det gjeld utdanning, arbeidsstad og tariffområde. Samtidig skal det særigne ved dei enkelte medlemsområda kome tydeleg til uttrykk og bli vareteke på alle nivå i organisasjonen, med ei klar ansvarsfordeling. Vi vil vidareutvikle praksis slik

at medlemmene, saman med tillitsvalde, kan engasjere seg og delta aktivt i forbundet sitt arbeid med faglege, arbeidslivs- og profesjonsrelaterte spørsmål.

Utdanningsforbundet er den største fagforeininga for leiarar i utdanningssektoren. At leiarar og lærarar er organiserte saman, gir styrke til det profesjonsfaglege fellesskapet og auka legitimitet til Utdanningsforbundet som arbeids- takar- og profesjonsorganisasjon. Leiarar skal oppleve medlemskapet sitt i Utdanningsforbundet som attraktivt, både som arbeids- takarar og som leiarar. Vi vil vidareføre satsinga på leiarar, sikre god representasjon på alle nivå i organisasjonen og vidareutvikle demokratiske og faglege arenaer for leiarmedlemmene.

Pensjonistane i Utdanningsforbundet er ei veksande gruppe. Utdanningsforbundet vil evaluere gjeldande ordning med pensjonist- råd på alle tre organisasjonsnivå. Vi vil også sjå på den generelle valbarheiten, for å skaffe grunnlag for å utvikle og sikre at pensjonist- medlemmene er representerte i organisasjonen.

Tillitsvalde i Utdanningsforbundet

Det er dei tillitsvalde i Utdanningsforbundet som fremjar medlemmene sine interesser og realiserer politikken vår. Dei tillitsvalde skal utøve verva sine med høgt etisk medvit og god kjenn- skap til forbundet sine verdier og prinsipp.

Dei avtale- og organisasjonstil- litsvalde i Utdanningsforbundet skal ha god rolleforståing og kom- petanse tilpassa oppgåvene. Alle tillitsvalde på alle nivå skal vere del av ei kontinuerleg kompetan- seutvikling. Utdanningsforbundet vil arbeide for å vidareutvikle ulike møteplassar, arenaer og nettverk for tillitsvalde innanfor alle dei ulike avtaleområda.

Medlemmene møter Utdanningsforbundet først og fremst gjennom tillitsvalde på arbeidsplassen. Derfor er det viktig at organisa- sjonen byggjer opp om arbeids- plasstillitsvalde og gir støtte til klubbarbeidet. Vi skal arbeide for å sikre retten til å ha ein tillitsvald til stades på alle arbeidsplassar der vi har medlemmer.

Demokrati og medraderett har lang tradisjon i det norske arbeidslivet. Utdanningsforbundet har mange avtaletillitsvalde, og gjennom partssamarbeidet i kvar enkelt verksemd har dei ei helt sentral rolle i dette. Med ei aukande desentralisering av fullmakter til å avgjere viktige spørsmål, må vi sørge for at våre tillitsvalde har riktig kompetanse og gode rammevilkår for å kunne vere ein sterk part i prosessar for medraderett. Forbundet vil arbeide for at det er tillitsvalde på alle avgjerdsnivå, uavhengig av kva for organisering eller styringsform verksemda har, anten det gjeld offentlege eller private tariffområde. Utdanningsforbundet må sikre organisatorisk tilhøyrsløse for og oppfølging av tillitsvalde som har ansvar for medlemmer på tvers av fylke og kommunar. Vi må også sikre at dei tillitsvalde er representerte i alle forhandlingsdelegasjonar. Éin sentralstyrerepresentant skal ha eit spesifikt ansvar for dei ulike tariffområda vi har medlemmer i.

Organisasjonsutvikling og medlemsdemokrati

Aktiv deltaking i politikikutviklinga er med på å sikre eigarskap til avgjerdene. Spesielt viktig er det at den demokratiske samhandlinga mellom sentral-, fylkes- og lokalplan i organisasjonen baserer seg på tydeleg medlemsforankring. Utforming av politikk må skje gjennom dialog og meningsbryting i alle delar av Utdanningsforbundet. Det er eit mål for neste landsmøteperiode å sikre at gjensidig informasjon, dialog og samhandling mellom dei ulike ledda i organisasjonen blir styrka.

Det er gjennom heilskapleg strategisk arbeid at Utdanningsforbundet blir sterkast. Mellom anna skal vedtak frå landsmøtet og påfølgjande strategiske planar vere førande for heile organisasjonen. Målet er samordna innsats og stor evne til å påverke avgjerder og oppnå resultat på alle nivå. Utdanningsforbundet skal vidareutvikle bruken av den strategiske planen som ein felles organisatorisk reiskap og styrkje påverknadsarbeidet i heile organisasjonen.

Kontaktforuma speglar dei fem medlemsgruppene i forbundet og synleggjer ulike medlemsinteresser. Leiarrådet har eit særskilt ansvar for å fremje interessene til leiarane på tvers av medlemsgruppene. Tillitsvalde i kontaktforum, utval og råd kan vareta medlemsperspektivet gjennom nettverk, kurs, møteplassar og samlingar. Vi vil vidareutvikle bruken av slike arenaer, for å inkludere og mobilisere ulike grupper av medlemmer og tillitsvalde.

Det er eit mål for neste landsmøteperiode å sikre at gjensidig informasjon, dialog og samhandling mellom dei ulike ledda i organisasjonen blir styrka.

Skal Utdanningsforbundet kunne utnytte potensialet sitt og få gjenomslagskraft både på lokale, regionale og nasjonale arenaer, må organisasjonsstrukturen og tillitsvaldapparatet til forbundet vere tilpassa arbeidsgivarsida og dei politiske strukturane. Dei nye regionane vil innebere geografiske utfordringar, men også mogelegheiter til å utvikle organisasjonen. Organisasjonen må sikre god tilpassing til ny struktur som ei følgje av kommune- og regionreforma. Samtidig skal vi jobbe for å leggje organiseringa til rette for tillitsvalde som har ansvar på tvers av fleire fylke, som hovudtillitsvalde i nasjonale barnehagekjeder og tillitsvalde på regionale universitet og høyskolar.

Organisasjonen i møte med omgjevnader i endring

Utdanningsforbundet skal vere ein offensiv organisasjon med evne til å møte nye utfordringar. Det er eit mål å styrkje det internasjonale perspektivet i arbeidet til Utdanningsforbundet på alle politikkområde. Gjennom informasjon og involvering vil vi bidra til auka debatt og engasjement på alle nivå i organisasjonen. Vi skal tenkje framtidsretta i møte med teknologisk utvikling og eit arbeidsliv i stadig endring. Vi må styrkje arbeidet med berekraftig utvikling, redusere utsleppa av klimagassar i eigen organisasjon og arbeidet for likestilling, inkludering og mangfald. Som fagforeining må vi møte nye generasjonar med ei haldning som gir positive forventningar til det å handle kollektivt og solidarisk.



Utdanningsforbundet
skal vere ein offensiv
organisasjon med evne til
å møte nye utfordringar.





kunnskap *kjem* ikkje av seg sjølv



UTDANNINGS
FORBUNDET

Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
tel +47 24 14 20 00
fax +47 24 14 21 00
utdanningsforbundet.no